

176 YTTRANDEN VID LANTDAGEN 17.XII 1877

Protokoll fördt hos Finlands Ridderskap och Adel

Herr *Snellman*, J. V.: Jag skulle vördsamt hemställa, om det icke vore skäl att, då här säges »med undantag af dem, som erfordras för komplettering af gardesbataljonen, hvartill lämpliga personer öfver hela landet utses, bland dem, som sjelfve äro dertill villige», tillägga ordet *endast* bland dem som äro villige, på det, i händelse tillräckligt antal frivillige icke skulle finnas, det icke skulle åläggas någon att emot sin vilja ingå vid gardesbataljonen, af det skäl att denna bataljon komme att göra ständig garnisonstjenst och detta icke är önskligt för alla värnepligtige och också blir en mycket orättvis fördelning för dem, som mot sin vilja insätts i gardesbataljonen, der tjensten blir mycket svårare, än vid de öfriga bataljonerna.

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: Det finnes en säkrare utväg att anlita, på det gardesbataljonen icke må blifva utan manskap, och den är att detta manskap tillägges högre aflöning än manskapet vid andra bataljoner, lämpligast sålunda att t. ex. den, som verkligen har tjänat ett år, skulle få en summa, exempelvis af 100 mark, den, som tjänat två år: 200 mark o. s. v. efter tjenstetiden, eller ock någon annan summa. Det kan ju ordnas på många andra vis; men man skulle icke riskera att blifva utan folk, om man vid denna bataljon bjuder tillräcklig aflöning.

Herr *Snellman*; Johan Vilhelm, yttrade: Ödmjukast anhåller jag att få närvarande herrar ledamöter i Värnepligtsutskottet få upplysning, i hvilken ordning reserven för ett uppbådsdistrikt och reserven för länet skall inskrifvas enligt den föreslagna och af det höglofliga ståndet antagna metoden af lottning per kommun, hvilken metod jag för min del ingalunda skulle hafva erkänt såsom den rätta. Enligt denna metod kommer reserven att för hvarje kommun inskrifvas i viss ordningsnummer, såvidt jag förstår, men ingen föregående ordningsnummer finnes för hela uppbådsdistriktet, ännu mindre en föregående nummerordning för hela länet. Emellertid då bataljonen skall ställas på krigsfot, är i fjerde och femte reservklasserna, som först skola ifrågakomma, antalet af reserver, som äro fullt öfvade och som varit i aktiv tjenst, icke tillräckligt, utan det behöfliga antalet måste kompletteras med halföfvade reserver, – just det slags reserver, hvarom här är fråga. Hvilken skall då undantagas af dessa reserver? De skola väl uttagas i någon ordningsföljd. Men det säges icke, att hela åldersklassen skulle inskrifvas i någon fortlöpande nummerföljd. I händelse så icke är förhållandet, utan en gifven nummerföljd för hela årsklassen af halföfvade reserver saknas, då vågar jag hålla före, att den saken borde på något sätt afhjelpas och kanske paragrafen till utskottet återremitteras för att i antydt syfte kompletteras.

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: Hvad de i aktiv tjenst utlottade angår uppstår icke svårighet, emedan alla de utlottade skola gå ut, men om meningen är den, som herr *Mechelin* upplyst, att t. ex., då fyllnads-manskapet för krigsfot skall ur reserven uttagas, utages först i hela landet alla de, som hafva nummern åtta, sedan alla de som hafva nummern 9 o. s. v., så är saken visserligen dermed afgjord om mening-
en är denna.

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: Vördsamt anhåller jag att få hemställa, huruvida icke för dessa volontärer något annat intyg angående sedlig vandel än prestbevis vore nödigt. Enahanda intyg skulle visst också enligt min tanke vara nödvändigt för de frivillige, som anmäla sig vid lottning. Prestbeviset kan icke förneka en persons goda frejd, om

han icke är dömd för brott, men det kan dock hända, att han är ganska lastbar och olämplig att ställas i ledet med värnepligtige, hvarför det enligt min tanke vore önskvärdt, att han skulle medföra intyg öfver sedligt uppförande, kanske helst af kommunalnämnden, och att detta också kunnat utsträckas till de frivillige, hvilka anmäla sig vid utlottningen, hade varit mycket lyckligt.

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm; Med anledning af den anmärkning, friherre von Troil gjort, får jag föreslå, att det skulle erfordras endast tillfredsställande intyg öfver sedligt lefverne, hvilket intyg då befälet egde pröfva. Det finnes många utvägar att anskaffa ett fullkomligt pålitligt intyg.

10

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: Såvidt jag fattat friherre von Troils yrkande, så afses dermed att icke obegränsade kostnader, skulle få göras, hvilka ständerna på förhand förbundit sig att honorera. Jag får hemställa om icke en sådan ordalydelse ungefär kunde antagas: »kostnaderna bestrides med allmänna militiefondens disponibla tillgångar samt med de af ständerna anslagna medel» eller »med de medel, ständerna anslagit». Hans Majestät föreslår hvilket belopp, som är behöfligt, och ständerna bevilja. Skulle något derutöfver vara erforderligt, så torde Hans Majestät derom draga försorg och jag förmodar, att en sådan redaktion också skulle tillfredsställa å andra sidan den önskan, herr Mechelin uppställt, att icke kostnaderna för krigsmakten skulle bestridas ensamt och icke ens företrädesvis af statsmedel. Dessutom är min öfvertygelse den, att statsverket väl icke torde komma så på grön qvist, att icke några miljoner årligen skulle vara mycket välkomna.

20

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: Jag skulle anhållit att få förena mig med herrar Mechelin, Montgomery och andra, hvilka önskat att denna paragraf skulle blifva oförändrad. Men jag måste hålla före att meningen i densamma icke är rätt bestämdt uttryckt. Om det skulle heta »betäckas med de medel, som af ständerna blifvit anslagna», så kan det icke vara fråga om anslagens bestridande med medel, som framdeles kunna af ständerna anvisas. Föröfrigt ber jag få uttala min förvåning öfver en del af det resonnemenag, jag hört om nödigt motstånd och hvar motståndskraften finnes. Jag vet väl, att nationer gifvas icke alltför långt borta ifrån oss, hvilka, då regeringen begär medel till landets försvar, anse beviljandet af sådana medel såsom en bevisad särdeles välgerning, liksom om en regeringen skulle begärt dessa medel till sitt eget försvar, och fordra stor tacksamhet för att de beviljat dem. Men jag förstår icke, att derföre i vårt land saken behöfver så anses. Det är visserligen sannt, att i alla länder är det isynnerhet anslagen för militära ändamål, som visa fallenhet att stiga, och emedan, såsom äfven hvarje folk hoppas och önskar, så sällan frukterna framstå af hvad genom anslagen uträttats, så förefalla också dessa anslag folken tunga att under en lång fredstid år efter år bäras. De se högst obehöfliga ut. Detta kunde också blifva händelsen i detta land, om Gud gifver oss långvarig fred. Vår är således alltid, om ständerna hafva sitt ord med i fråga om anslagens belopp. Jag tror dessutom för min del, att Kejsrerliga Senaten och finanschefen i synnerhet mången gång hafva känt sig lyckliga, då de i anslagsfrågor haft ett landtdagsbeslut att åberopa. Jag är öfvertygad om att chefen för militieexpeditionen skall finna samma tillfredsställelse uti att hafva ena statsmaktens beslut att lita till, och min öfvertygelse är derföre den, att ett ständerbeslut i afseende å kostnadsbeloppet är af stor vigt och stort värde. Det är sannt, att icke för en framtidsperiod af fem år alla

30

40

50

utgifter kunna så noga beräknas. Men i händelse Hans Majestät finner utgifter behöfliga utöfver det belopp, som ständerna ansett nödigt att anslå, så torde Hans Majestät också finna utväg för dessa öfverskotts-kostnaders bestridande. Det beror sedan på Hans Majestät, om Han vänder sig till ständerna för att få ersättning för dessa utgifter eller icke. Derföre, såsom jag hade äran nämna, anser jag också önskligt att paragrafens mening måtte bibehållas oförändrad. Om den kunde göras än tydligare, så vore det mig kärt; dock vill jag icke derpå hålla, för att icke öka mängden af propositioner, i händelse de herrar, som yttrat sig för paragrafens kvarstående, icke gå in på förändringen.

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: Den punkt en föregående ärad talare beört, anser jag icke påkalla att jag yttrar mig. Jag känner, att det finns i våra grundlagar stadganden, fasta och orubbliga, innehållande att Hans Majestät ensam eger att förklara krig och sluta fred och att Hans Majestät Kejsaren och Storfusten befäller öfver landets krigsmakt. Alla landtdagens framställningar angående Finlands krigsmakt, jag är öfvertygad derom, måste i all händelse lemna dessa grundlagsbestämningar orubbade. Jag har dock icke något emot den lydelse första delen af paragrafen enligt utskottets förslag har erhållit. Deremot har i senare delen af paragrafen influtit ett förslag till stadgande, hvarpå jag lägger mycket stor vikt. Denna del af paragrafen lyder nemligen i andra styckets senare del: »Tillika uppsättes af den återstående reserven i mån af behovet depôttrupper med bestämmelse att dels bilda nya aktiva trupper, enligt den för sådana under krigstid gällande stat, dels fylla de luckor, som under krigsoperationernas lopp uppstå i de aktiva truppernas leder». Det är denna del af utskottets förslag, med hvilket jag icke kan förena mig, särskildt med stadgandet, att utaf reserven uppsättas depôttrupper med bestämmelse att dels bilda nya aktiva trupper, enligt den för sådana under krigstid gällande stat. I § 131 af nådiga propositionen ingår visserligen en enahanda bestämmelse om reservens användning. Det heter: »Tillika uppsättes af den återstående reserven i mån af behof depôtbataljoner, med bestämmelse att antingen bilda nya skarpskyttebataljoner, enligt stat, som gäller för skarpskyttebataljoner i allmänhet under krigstid, eller ock fylla de luckor, som under krigsoperationernas lopp uppstå i de aktiva bataljonerna». Skilnaden i orden är någon, men icke stor. Det är dock en annan omständighet som gör skilnaden mycket större. Enligt den nådiga propositionen skulle de, som tjenat i aktiva armén i tre år, i åtta år kvarstå i reserven. Utskottet har i bihanget sid. 34 beräknat, att summan af denna åtta års reserv skulle uppgå till elfva tusen man och litet derutöfver. Då man måste antaga att det första behof, som skall fyllas med reserven, är att ställa upp bataljonerna på krigsfot, och att det andra behofvet är att underhålla dem vid full numerär under krig, så anhåller jag få anställa en mycket enkel beräkning. För att uppställa trupperna på krigsfot, behöfves ungefär fem tusen man. Jag har sett, att man i Tyskland räknar att för ett års krig behöfs ersättningstrupper till 50 % af den ursprungliga styrkan. Detta låter betänkligt och förskräckande. Men det bör icke tagas i den mening, att de verkliga definitiva förlusterna skulle uppgå till 50 % för ett år. Det finns en stor mängd lättare bleserade och en mängd sjuka, som måste skiljas från tjänstgöringen. Emellertid kunna lederna icke stå toma, utan ersättning måste skickas ut. De sårade och sjuka hafva vidare en lång konvalescenstid, så att det väl kan hända att endast ett fåtal inom året kan gå tillbaka till lederna, och det är derföre man antagit ersättningsreserven till 50 %. Skulle man nu antaga samma förhållande hos oss, så skulle

för 8 000 man såsom ersättningsmanskaper behöfvas 4 000 man. 5 000 och 4 000 göra tillsamman 9 000 och då återstår af reservens 11 000 man således 2 000 man, som kunde användas för att uppsätta nya aktiva bataljoner. Helt annat blir förhållandet enligt utskottets förslag. Den reserv, som enligt detta förslag komme att finnas disponibel, uppgår till 28 000, säger 28 000 man, enligt utskottets beräkning på sid. 36 i bihanget. Afräknar man från dessa 28 000 man 9 000 för att ställa bataljonerna på krigsfot och såsom ersättningsreserv, så återstå 19 000 man för uppställande af nya aktiva trupper, – 19 000 man enligt utskottets förslag mot 2 000 enligt nådiga propositionen. Denna är skilnaden. För min del måste jag anse, att således detta förslag att af dessa 19 000 man bilda nya aktiva trupper, såsom det heter, är fullkomligt opåkalladt. Hans Majestät har icke begärt en sådan uppoffring af landet. Medgifves gerna, att hvad Hans Majestät begär, är mycket billigt; det är knappt hälften af hvad landet var skyldigt att prestera för sjuttio år tillbaka, då dess befolkning var en tredjedel af hvad den nu är. Men då Hans Majestät icke begärt mera, är det opåkalladt, att landet pålägger sig större uppoffringar, än nödigt är och Hans Majestät pröfvar skäligt. Min vördsamma åsigt är derföre den, att skäl vore, att i det syfte förändra lydelsen af denna paragraf, att det skulle heta: »Tillika uppsättes af den återstående reserven i mån af behof depôttrupper med bestämmelse att fylla de luckor, som under krigsoperationerna kunna uppstå i de aktiva truppers leder;» men vidare: »den del af reserven, hvilken Kejsaren och Storfursten icke pröfvar vara för detta ändamål behöflig, tjenstgör i krigstid såsom landtvärn». Om landtvärnet gäller, att det i krigstid tjenstgör blott inom eget land, i händelse af behof. Detta är både grundadt på häfd och privilegier, som hafva grundlagshelgd. Detta kan således med fullkomlig trygghet begäras, ty dervid står man på grundlagsenlig botten. Jag tror det också med trygghet kunna begäras, då Hans Majestät af ständerna icke fordrat större uppoffring än den, som här är i fråga. Vördsamt får jag derför anhålla att det höglöfliga ståndet ville med mig deltaga så talrikt som möjligt i att yrka på en återförvisning af paragrafen till utskottet för att omformuleras i det syfte, jag nu haft äran framställa (bra bra).

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm: För att begagna tillfället att förtydliga min mening, upptager jag en af herr Mechelin gjord anmärkning. Jag har icke förbisett sista stycket i § 131 af nådiga propositionen: »Skulle reserven icke medgifva bildandet af nödigt antal depôtbataljoner, inkallas för detta ändamål de yngsta åldersklasserna af landtvärnets första kategori». Men der är fråga om landtvärnet, och landtvärnet har sin gifna bestämmelse. Till och med om detta moment stått kvar i utskottets förslag, skulle det enligt min tanke icke varit af den stora betydelse, som de stadganden, om hvilka jag talat. Hade utskottets förslag gällt, att af landtvärnet uppställa aktiva trupper, då hade det varit en annan sak. Utskottets förslag lyder: »af reserven uppställas nya aktiva bataljoner». Jag prisar likväl högeligen företädet af den uppställning utskottet gifvit sista stycket af nådiga propositionen i den paragraf, som angår landtvärnets användande, då utskottet bestämdt föreslagit, hvad höglöfliga ståndet redan för sin del antagit, att af landtvärnet skall bildas skilda landtvärnsbataljoner. Sådant skulle, enligt mitt ödmjuka förslag, förhållandet blifva med den öfverflödiga reserven, hvilken Hans Majestät icke finner behöflig för att hålla de aktiva trupperna vid full krigsstyrka. Huru oskickligt det än är, ber jag dock att till mitt förslag få göra ett litet tillägg. Det är

nemligen ett par ord i början af stycket, som jag anser det vore af vigt att ändra. Det säges »vid inträffande krig ställas de finska trupperna på krigsfot» Jag anser det nemligen vara olämpligt att säga »de finska trupperna», då utskottet i § 122 uttrycker sig »under fredstid uppställer Storfurstendömet en aktiv truppstyrka af ända till femtusen man», och det är denna aktiva truppstyrka, som här är fråga om att ställa på krigsfot. Jag skulle därför hålla före, att det vore lämpligast att använda samma uttryck här »vid inträffande krig ställes den aktiva truppstyrkan på krigsfot», hvarigenom uttrycket blir preciseradt. Jag

10

öfverlemnar dock åt utskottet att närmare formulera detta. Herr *Snellman*, Johan Vilhelm, yttrade med anledning häraf: Om det höglofliga ståndet tillåter, skulle jag värdsamt föreslå, att senaste beslut angående denna paragraf måtte meddelas öfriga stånd genom protokollsutdrag, för att sålunda åtminstone hinna få något stånds medhåll, så att utskottet skulle hafva tillräcklig anledning att föreslå ändringens antagande.

Herr *Snellman*, Johan Vilhelm, hvilken yttrade: Hvad detta moment angår har jag länge hyst den åsigt att föremålet för den petition, om hvilken här är fråga, utgör ett ibland de viktigaste, som vid värnepligtens antagande kunna komma i betraktande. Det är sannt, att vakansafgiftens erläggande angår för det mesta blott ett stånd, och det ståndets kommitenter; men det kan icke med godt samvete betridas att rust- och rothållarne äro genom indelningsverkets införande befriade från personlig tjänst vid militären för sig, sina barn och sitt folk. Det kan icke heller påstås, att icke erläggandet af vakansafgiften är ett utgörande från deras sida af hvad de genom indelningsverkets organisation åtagit sig. När de nu likväl åtaga sig personlig militärtjänst i fredstid, öfningar, flere års stående i led, så kan jag icke inse, att det icke är med all rättvisa öfverensstämmande, att dem skall vederfaras någon lindring i utgörandet af vakansafgiften. Jag säger någon lindring; ty å andra sidan måste det tagas i betraktande, att under tidernas längd tungan förminskats genom att den öfvergått från man till man, och att innehafvandet af lägenheterna numera grundar sig på öfverenskommelser och köp, hvilka mer eller mindre utjemnat tungan, och att med denna tunga förhåller sig som med andra, oföränderliga direkta skatter, att deras erläggande åter faller såsom en gemensam tunga äfven på alla öfriga medborgare i samhället. Men likväl står det enligt min åsigt fast, att något måste vidtagas. Det torde vara för det höglofliga ståndet känt, att Bondeståndet ur 2 § i utskottets förslag

20

30

40

50

uteslutit orden att vakansafgiften kommer att tillsvidare erläggas. Jag har den öfvertygelsen att detta har skett, emedan såväl inledningen till nådiga propositionen innehåller ett resonneman, som antyder och afser, att låta tungan evinnerligen hvila på rot- och rusthållarne, ehuru de nu åtaga sig personlig militärtjänst; likasom att utskottets resonneman i samma fråga, hvilket ur en annan synpunkt enligt min tanke är ensidigt, skrämt med utsigten, att detta kunde blifva landtdagens beslut. Och slutligen, då utskottet föreslår att denna paragraf skall blifva grundlag, hvad betyder detta tillsvidare i en grundlag? Det är i sig sjelf något oformligt. Men det är icke oförklarligt, att Bondeståndet har tagit saken så, som om denna skatt komme att påläggas detsamma för evärdelig tid. Det torde likväl vara förhållandet, att tre stånds beslut i denna fråga blir afgörande. Men det vore ett hårdt beslut, om det skulle gälla för längre tid än de första fem åren; det vore ett beslut, som också svårligen skulle fördragas af landets allmoge. Hvilka utvägar skulle kunna väljas, för att komma ifrån en sådan orättvisa,

vågar jag icke nu framställa. Men jag tror, att den skulle förorsaka en förbittring som icke snart skulle läkas. Jag vågar därför vördsamt föreslå, att höglofliga ståndet måtte återremittera detta petitionsförslag till utskottet, för att ändras i det syfte, att Hans Majestät måtte nådigst redan till nästa landtdag öfverlemna propositionen i detta ämne. Det kan formuleras på många sätt, hvad propositionen borde innehålla. Min mening är endast den, att Bondeståndet må lemnas utsigt till att redan vid nästa landtdag en proposition i ämnet kan väntas, och tillförsäkras att det icke är ständernas afsigt att förqväfva dess och dess kommittenters billiga önskningsar, utan att låta rättvisan hafva sin gång. 10

Herr *Snellman*, J. V.: Jag anhåller att få erinra, att jag icke yrkat på vakansafgiftens upphörande utan endast på proposition af någon lämplig lindring i vakansafgiftens utgörande. En ärad talare har här sagt, att på rust- och rotehållarne icke är lagd någon annan tunga, än på alla öfriga medborgare. Detta kan jag icke erkänna för att vara fullt riktigt och sakenligt. De bära samma tunga som förut, och på den är dessutom lagd en ny tunga, från hvilken de förbehållit sig att få vara befriade, och från hvilken det erkännes, att de skola vara befriade, så länge de utgöra sin förra tunga. Öfriga medborgare i landet är icke sådan befrielse tillerkänd. De åtaga sig nu att utgöra värnepligt, om så sker. Men någon särskild skatt för ändamålet erlægga de alls icke, utan de kostnader som falla på dem, de falla på alla medborgare och de falla också såsom en ytterligare skatt på rust- och rotehållarne. Omskostnaderna må tagas från bankvinsten eller hvarifrån som helst; det är ständernas egen sak. Således rust- och rotehållarene betala samma skatt som alla andra åtaga sig, fullgöra samma militära pligt, som alla andra, men derutöfver erlægga de en skatt, som de åtagit sig mot vilkor, att vara från värnepligt befriade. Detta är förhållandet, och det är icke möjligt att bestrida, att det icke lägges på dem en tunga för värnepligtens uppehållande, som icke hvilar på andra medborgare. Det är visst fallet, att frågan är mycket komplicerad, dock icke så särdeles mycket. Det är frågan om rusthållen som är komplicerad; ty rusthållarnes intresse är ett stort intresse. Ty man vet, att så snart denna fråga vidröres så blir det äfven fråga om augmentsräntan, och det är detta som gör frågan komplicerad, gör den mera komplicerad än sjelfva det ämne, hvarom här är fråga. 20 30

Herr *Snellman*, J. V.: Om momentet skall utgå och alltså trupperna för alltid komma att hafva ett befäl, hvars språk manskapet icke förstår, äfvensom tvärtom, så inser jag icke, huru ett sådant förhållande skall bära sig. Om momentet återremitteras till utskottet, för att formuleras på annat vis så att det nemligen icke blir en fordran ifrån första stunden, att alla officerare skola känna såväl finska som svenska språket, utan endast någon kännedom af båda språken begäres, så skulle man icke komma att nu antaga något, hvilket man på grund af otaliga petitioner anhållit att få upphäfdt, och hvaremot åter en ny agitation komme att väckas. Vördsamt föreslår jag, med afseende å hvad herr Ehrnrooth anfört, att momentet måtte till utskottet åter förvisas för att formuleras i sådant syfte, att den fordrade kännedomen i båda språken icke från början skall ställas för högt utan endast efter hand och efter hvad omständigheterna medgifva, ökas. 40 50